

Navn:

[REDACTED]

Fødselsdato:

[REDACTED]

Skole:

Fredericia Gymnasium

Fag:

Studieretningsprojekt, Samlet vurd. (6647--

Gym bekend,)

Dato for prøveafleggelse:

15-04-2021

Studieretningsprojekt – 2020/21

Elev: [REDACTED]	Elev id: [REDACTED]
------------------	---------------------

Fag:	Vejleder:
Historie A	[REDACTED]

Område/emne
Innovationsopgave om formidling af vikingetiden

<p>Opgaveformulering</p> <p>Hvordan er vikingetiden blevet fremstillet i folkeskolens historiebøger gennem tiden, og hvordan kan man fremstille vikingetiden i et læremiddel til folkeskolen i 2021?</p> <p>I besvarelsen skal indgå:</p> <p>En kort redegørelse for relevante udviklingstræk i læreplanerne for historiefaget i folkeskolen efter 1864.</p> <p>En undersøgelse af, hvordan vikingetiden er blevet fremstillet i udvalgte eksempler på læremidler målrettet folkeskolen efter 1864. Inddrag en historiografisk og diskursanalytisk behandling af følgende fremstillinger: J. T. A. Tang: "<i>Mindre Fædrelandshistorie</i>", 1889, Rasmus Welling og Dennis H. Jacobsen: "<i>Sigurds Danmarkshistorie</i>", 2016 samt bilag 1.</p> <p>En udarbejdelse af et forslag til, hvordan et læremiddel til historiefaget anno 2021 kunne fremstille vikingetiden.</p> <p>En diskussion af vanskelighederne ved udarbejdelse af undervisningsmateriale til historiefaget - herunder en vurdering af styrker og svagheder ved det innovative forslag.</p> <p>Bilag 1: T. Sillasen om vikingetiden, 1925. I: Sørensen, Carl Harding (1990): <i>Vikinger og togter</i>. Gyldendal, s. 13-14.</p> <p><i>Opgavens omfang: 15-20 sider à 2400 tegn inkl. mellemrum – men ekskl. forside, indholdsfortegnelse, fodnoter, litteraturliste og eventuelle bilag.</i></p>
--

<p>Denne side skal indsættes som forsiden i besvarelsen Besvarelsen afleveres i Netprøver.dk senest torsdag d. 15. april kl. 15:15</p>
--

15/4-2021

Resume

Dette projekt undersøger hvordan vikingetiden er blevet fremstillet i folkeskolens historiebøger gennem tiden, dertil vil der også blive fremstillet et læremiddel til folkeskolen anno 2021 med henblik på at fremstille vikingetiden.

I takt med nederlaget i 1864 og tabet af store dele af Danmark blomstrede nationalismen.

Dette resulterede i at historiefaget blev meget populært, og ikke mindst fagets beskrivelser af oldtiden heriblandt vikingetiden. Beskrivelserne af vikingetiden ændrede sig dog meget gennem historien og endte til sidst med at blive underkastet historiefagets meget tematisk styrede læringsmetoder, med henblik på opfyldelse af folkeskolens fælles mål for faget historie. Opgaven diskutere vanskelighederne ved udarbejdelse af læremiddel til faget historie, samt vurdere styrker og svagheder ved opgavens produkt. Det konkluseres at der inden for faget histories beskrivelser af vikingetiden, er store forandringer gennem tiden. Og at vikingetiden har haft stor betydning for danskernes nationale selvforståelse, ligeledes konkluderes det at der fremkommer mange vanskeligheder ved fremstilling af læremidler til faget historie og at materialet derfor skal fremstå dels originalt, men også med henblik på ligevægt mellem tematik og viden samt give lærerne professionel råderum med fokus på brugen af deres historiefaglige kompetancer.

Indholdsfortegnelse

Resume	1
Indholdsfortegnelse	2
1. Indledning	3
2. Relevante udviklingstræk i læreplanerne for historiefaget i folkeskolen efter 1864.	4
2.1 Delkonklusion for udviklingstræk i læreplanerne for historiefaget i folkeskolen	7
3. Undersøgelse af, hvordan vikingetiden er blevet fremstillet i folkeskolen efter 1864.	8
3.1 J.T.A.Tangs "Mindre Fædrelandshistorie" 1889.	8
3.3 Rasmus Welling og Dennis H. Jacobsen: "Sigurds Danmarkshistorie", 2016	12
3.4 Delkonklusion på hvordan vikingetiden er blevet fremstillet	15
4. Det innovative forslag: læremiddel til historiefaget anno 2021-fremstilling vikingetiden.	15
Vurdering af innovativt forslag, samt diskussion af vanskelighederne ved udarbejdelse af undervisningsmateriale	22
6. Konklusion	25
7. Litteraturliste:	27
8. Bilag	29

1. Indledning

Vikingetiden er en periode i historien, som den danske befolkning betegner som noget særligt nordisk, måske endda særligt dansk. I over et århundrede har vikingerne været en stor del af den danske identitet og har på mange måder belyst vores samfund og kultur. I skolen lærte man om denne periode, gennem tidens historiebøger, der indeholdte alt fra, sagn om tapre bønder og konger, til nutidens videnskabelige fund om tyndt befolkede bondesamfund. Men meget ændrer sig gennem tiden, og derfor vil denne opgave fokusere på, hvordan vikingetiden er blevet fremstillet i folkeskolens historiebøger gennem tiden. Der vil i besvarelsen heraf indgå en kort redegørelse af relevante udviklingstræk i læreplanerne i faget historie efter året 1864, hvorefter der med en diakron tilgang til materialerne: "*mindre Fædrelandshistorie*" fra 1889 skrevet af J.T.A. Tang, "*Sigurds Danmarkshistorie*" fra 2016 skrevet af Rasmus Welling og Dennis H. Jacobsen samt bilag 1. *T. Sillasen om vikingetiden, 1925. I: Sørensen, Carl Harding (1990): Vikinger og togter. Gyldendal, s. 13-14*, vil blive udarbejdet en historiografisk og diskursanalytisk undersøgelse, med henblik på at undersøge hvordan vikingetiden er blevet fremstillet i de udvalgte læremidler. I forlængelse af undersøgelsen vil der blive udarbejdet et forslag til, hvordan et læremiddel til historiefaget anno 2021 kunne fremstille vikingetiden, og i den forbindelse vil der indgå en diskussion af vanskelighederne ved udarbejdelse af undervisningsmateriale til historiefaget, samt en vurdering af styrker og svagheder ved det innovative forslag.

2. Relevante udviklingstræk i læreplanerne for historiefaget i folkeskolen efter 1864.

Der vil i dette afsnit blive redegjort for udviklingstræk i den Danske folkeskoles læreplan for faget historie, fra midten af 1800-tallet og frem til 2019.

I midten af 1800-tallet gik størstedelen af de danske børn i den tids almueskoler, som i forhold til i dag havde et lille timetal.¹ Dette betød at der ikke var tid til fag som historie, der ikke blev regnet for at være et fag. Bibelhistorie derimod var en stor del af undervisningen, hvori kristendom var kernestof i de danske skoler. Man skelnede faktisk ikke mellem bibelhistorie og historie, og national historie blev der ikke undervist i, grundet landets rang som helstat. Det var dengang almen forståelse, at Gud styrede verdens gang. Historie havde derfor først og fremmest til opgave at opdrage børnene til at blive gode kristne borgere, men efter 1864 ændredes dette. For efter tabet ved Dybbøl, samt store dele af Danmark, blev det vigtigt for danskerne at opbygge en ny identitet. Der blev lagt vægt på det fælles danske sprog, kultur og historie og med megen inspiration fra tidens romantiske kulturstrømninger². Heri kom interessen for en nyfortolkning af den danske fædrelandshistorie, som skulle gøre det muligt at forstå nederlaget, men uden at miste national selvrespekt.³ Begejstringen og interessen for fædrelandshistorien betød, at faget historie fik et gevaldigt løft, og at der i 1860'erne og 1870'erne kom gang i udsendelsen af reelle historiebøger til skolebrug,⁴ samt produktion af anskuelsestavler med billeder af højdepunkter i den danske historie. Historieundervisning kom, i modsætning til de store forskelligheder i samfundsklasserne, til at virke harmoniserede, med stort fokus på Danmarks oldtid, ofte med glidende overgange mellem sagn og historie og kom derved til at fungere som led i elevernes nationale

¹ Jacobsen, 2019, Historiefagets udvikling

² Ibid, s. 2

³ Gjerløff og Jacobsen, 2014, s. 193

⁴ Ibid

15/4-2021

opdragelse. Der var stadig ikke tale om et reelt historiefag.

Det var først med skoleloven i 1899 (det Sthyr'ske cirkulære) og den videre opfølgning i 1900 at historie blev skemalagt. Nu kom der egentlige specifikke krav, der fastlagde historie som et egentligt fag. Det var altså nu slut med at nøjes med undervisning i forskellige kapitler i historiebøgerne. Historiefaget skulle skabe en stærk national identitet og virke moralsk opbyggende, og dette skete gennem en entydig lærerstyret undervisning, hvor stofområderne skulle indlæres og uden at eleverne skulle tage selvstændig stilling til materialet⁵. Derudover lagde materialet vægt på den politiske historie, med mindre kilde belagte nationale fortællinger om danske helte og onde udlændinge, som blev regnet som noget absolut indiskutabelt⁶. Men i takt med 1960'ers blå betænkning, blev dette lavet om. Der var tale om en omstrukturering af folkeskolen og et opgør med den nationalistiske historieundervisning⁷. Historiefaget skulle nu afgive afpasset historisk viden efter alder og modenhed⁸. Undervisningen blev nu kronologisk og fremadskridende og skulle inddrage danmarkshistorie såvel som verdenshistorie og skulle basere resultaterne på videnskabsfaget. Dette betød, at historiefaget nu var blevet et akademisk fag. Eleverne skulle dog stadig ikke tage stilling til fortolkningerne af historien, ej heller arbejde ud fra forskellige perspektiver. Endnu engang blev dette lavet om og i slutningen af 60'erne og op gennem 1970'erne, skulle eleverne nu selv tilegne sig udgaver af forskellige forskeres metoder og arbejde som små videnskabsmænd med historien. Man mente, at eleverne skulle øve sig i at analysere og konkludere ud fra originalt kildemateriale. Den angelsaksiske inspirerede videnskabscentrerede fagdidaktik havde vundet vejen ind i den danske historieundervisning⁹. Men den kilde-baserede undervisning var ikke nogen succes i folkeskolen, det var ganske enkelt for svært at gennemføre i praksis. Derfor blev der i 1977 lavet en ny læreplan, som ingen steder nævnte kilder og som stort set var en gengivelse af den blå betænkning, dog med mere tryk på danmarkshistorien. Den internationale historie blev derfor overladt til faget samtidsorientering.

I 1979 blev historie obligatorisk i 8. og 9. klasse, dette medførte endnu en læreplan; "Historie 81", hvis fagformål forblev de samme som i 77, dog tydeligt inspireret af en dialektisk-materialistisk historieopfattelse, der lagde vægt på analyser af historiesyn, samfundstyper og generel politisk dannelse¹⁰. Da partiet Venstre i 1982 kom til magten og Bertel Haarder overtog undervisningsminister-posten, blev der endnu engang udarbejdet en

⁵ Knudsen og Christiansen, 2015, s. 19

⁶ Knudsen og Christiansen, 2015, s. 19

⁷ Ibid, s. 20

⁸ Ibid

⁹ Ibid, s. 21

¹⁰ Ibid, s. 22

ny læreplan. Dette blev "Historie 84", som opdelt stoffet og arbejdsmetoderne. I 3. til 5. klasse blev der lagt vægt på elevernes fantasi og indlevelsessevne, hvorimod historieundervisningen i de ældste klasser fokuserede på en kronologisk gennemgang af danmarkshistorien, helt i tråd med ånden fra den blå betænkning¹¹. Dette gav eleverne et indtryk af, at der var en enkelt fastlagt rød tråd gennem historien. Historien skulle forstås og ikke problematiseres og den var hverken understøttet af kildearbejde eller perspektiveringer til elevernes eget liv¹². Regeringsskiftet i 1992 der satte Poul Nyrup på statsministerposten fremprovokerede da også en ny folkeskolelov i 1993. Dette møntede ud i en lang række nye læreplaner, hvori historiebevidsthed blev et centralt begreb i skolens historiefag. Læreplanen blev kaldt Historie 95 og havde til formål at styrke elevernes historiebevidsthed og identitet, men også at øge deres lyst og motivation til at deltage aktivt i et demokratisk samfund. Dette skulle ske ved at lade eleverne arbejde med samspillet mellem fortid, nutid og fremtid, da man mente, at det ville fremme deres indsigt i, at mennesker er historieskabte såvel som historieskabende, og på sigt skulle dette være med til at få eleverne til at danne deres egne holdninger til kulturer og samspillet mellem mennesker og natur. Det var en stor ændring for historiefaget, som gik fra at være et kulturoverførende vidensfag til at være et identitets- og holdningsudviklende refleksionsfag¹³. I 2005 kom Venstre og Det Konservative Folkeparti til magten og Bertel Haarder blev givet undervisningsminister-posten. Nu blev historie led i en bred værdi- og kulturkamp der handlede om tackling af globaliseringens udfordringer. Der var dog stadig et ønske fra VKO-flertallet om at styrke elevernes ståsted og tilhørsforhold til særlige danske værdier¹⁴. Derfor blev der foreslået en ny national historiekanon til folkeskolen, som efter sigende skulle medvirke til at løse problemet om historieløse elever. En liste med 29 punkter med alt fra ertebøllekulturen til FN's verdenserklæring om menneskerettighederne. Listen blev, i takt med at historie i 2009 blev et prøviefag, obligatorisk, men kun til at skulle fylde 25% af undervisningen, og den skulle være med til at dække det nye fagformål om kronologi og sammenhængende forståelse, uden at slippe identitetsdannelse eller historiebevidsthed¹⁵. Samtidig blev en større del af historieundervisningen nu overtaget af lærere med linjefag i historie. I 2016 udsendte undervisningsministeriet en vejledning for faget historie, hvori kronologi og sammenhæng, kildearbejde og historiebrug var de tre hovedelementer i

¹¹ Ibid, s. 23

¹² Ibid, s. 23

¹³ Knudsen og Christiansen, 2015, s. 26

¹⁴ Ibid, s. 27

¹⁵ Ibid, s. 28

15/4-2021

historieundervisningen sammen med de 29 kanonpunkter fra 2009. Faget beskæftigede sig med fortolkninger af menneskers samfundsmæssige liv i et forandringsperspektiv der skulle udvikle elevernes forståelse af udvikling og sammenhænge.¹⁶ Faget skulle derudover øve eleverne i at arbejde afpasset med kildekritiske begreber og metoder, som skulle være en stor del af arbejdet med alle emner og temaer i undervisningen. Slutteligt skulle eleverne styrke deres forståelse og kritiske sans i forhold til, hvordan historien bruges i forskellige sammenhænge. Eleverne skulle derfor udvikle egne kompetencer til at reflektere over, hvordan de selv brugte historien. I 2019 udkom der således nye faghæfter til faget historie, der stadig gælder den dag i dag. Historie skal i dagens Danmark stå for elevernes sammenhængsforståelse og forståelse af den danske kultur, udbygge elevernes forståelse af menneskers liv og livsvilkår, samt give dem en historisk bevidsthed og styrke deres identitet med målet om, at eleverne opnår forudsætninger for at gebærde sig i et demokratisk samfund.¹⁷ En vigtig forskel fra 2019's faghæfte og de tidligere faghæfter er, at fagenes formål har fået en mere fremtrædende plads, dette skulle give lærerne øget professionelt råderum ved at undervisningen skulle være mere formåls- og mindre lærerstyret.

2.1 Delkonklusion for udviklingstræk i læreplanerne for historiefaget i folkeskolen

Slaget ved 1864 og tabet af store dele af Danmark satte gang i store ændringer i folkeskolen og i særdeleshed historiefaget. Faget blev en del af en kæmpe identitetskamp, der skulle lægge fokus på danskernes nationale selvforståelse. Gennem mange år hærgede den nationale ånd historieundervisningen. Men med indførelsen af den blå betænkning 1960, skulle der skabes harmoniske og lykkelige mennesker gennem en kronologisk fremadskridende historieundervisning der baserede sig på videnskaben. Ligesom den nationale ånd, var den blå betænkning i mange år noget der prægede historieundervisningen, med et lille afbræk i sultningen 60'erne og op igennem 70'erne. Men med indførelsen af historiebevidsthed, kanonpunkter og kildearbejde forandrede historiefaget sig til det vi kender i dag.

¹⁶<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/undervisningsministeriet-vejledning-for-faget-historie-2016/#bookmark1>, 5/4-2021

¹⁷https://emu.dk/sites/default/files/2020-09/GSK_F%C3%A6llesM%C3%A5l_Historie.pdf, 6/4-2021

3. Undersøgelse af, hvordan vikingetiden er blevet fremstillet i folkeskolen efter 1864.

Der vil i følgende afsnit indgå en historiografisk samt diskursanalytisk undersøgelse af 3 forskellige fremstillinger fra folkeskolens historiefag, J. T. A. Tang: "*Mindre Fædrelandshistorie*", 1889, Rasmus Welling og Dennis H. Jacobsen: "*Sigurds Danmarkshistorie*", 2016 samt bilag 1 *T. Sillasen om vikingetiden, 1925. I: Sørensen, Carl Harding (1990): Vikinger og togter. Gyldendal, s. 13-14.*, med et diakront henblik på at undersøge hvordan vikingetiden er blevet fremstillet i de udvalgte materialer.

3.1 J.T.A.Tangs "Mindre Fædrelandshistorie" 1889.

Jepp Tang Andersen Tang (1828-1904) var en af Danmarks mest anerkendte skoleledere og seminariegrundlæggere. Han blev i midten af 1800-tallet knyttet til det offentlige skolevæsen, hvor han især underviste i faget historie¹⁸. Tang var mest kendt for sit ønske om at overføre Grundtvigske skoletanker til læreuddannelsen, hvor han i 1859 stiftede seminariet "Blaagaard seminarium"¹⁹. Seminariet var for elever der ønskede almindelig folkelig dannelse.²⁰ J.T.A.Tang var særdeles aktiv, og deltog ofte i skolepolitiske møder²¹, og i 1869 blev han da også formand for almindeligt dansk skolesamfund²². Endvidere var Tang også venstremand i folketinget og gjorde sig ofte bemærket i rigsdagen med hans udtalelser og forslag til at fremme offentlig sædelighed, samt social tryghed for børn født uden for ægteskab²³. Samtidig med sine skolemæssige og politiske aktiviteter, udgav J.T.A.Tang også en lang række læsebøger, bibelhistorier samt fædrelandshistorier, heriblandt skolebogen "Mindre Fædrelandshistorie" fra 1889.²⁴ En samling af fædrelandets historie fortalt gennem kongerækker fra Danmarks oldtid og helt frem til midt 1800-tallet.

I Tangs fremstilling af vikingetiden, dengang jernalder og tidlig middelalder, er det tydeligt at se tidens karakteristiske overgang mellem sagn og historie, samt en meget nationalistisk forståelse af fortiden. Man kunne derfor tilskrive nodalpunktet, nationalisme, til Tangs "Mindre Fædrelandshistorie" som derpå ville karakterisere hele hans beskrivelse af

¹⁸ https://biografiskleksikon.lex.dk/Jepp_Tang, 7/4-2021

¹⁹ Ibid

²⁰ Ibid

²¹ Ibid

²² Ibid

²³ Ibid

²⁴ Ibid

15/4-2021

vikingetiden.

*“Derpaa drog han med en stor hær og flaaede mod Kejser Karls Lande baade ved Østersøen og Vesterhavet, og han havde saa sejrriig Fremgang, at han endog truede kejseren med at gæste ham [...]”*²⁵

Der har derpå været en meget tydelig forståelse af, at datidens danskere var et meget stærkt og overlegent folkefærd, der havde taktiske fordele, samt mægtig våbenstyrke. Tang skaber derpå en meget positiv diskurs omkring vikingetidens Danske folk, og får samtidig fremstillet danskerne som et, engang, mægtigt folk. *“[...] han havde mulig i Sinde at gøre det samme ved Danskerne. Men her fik han en djærv og kraftig Modstander; det var Danekongen Gøtrik”*²⁶. Tangs heroiske fortællinger om gode danskere og onde udlændinge, i denne sammenhæng Karl den store, danner derved en meget positiv diskurs, der lægger vægt på danskernes suverænitet. Dels over for den tyske overmagt, men også for resten verden, og danner samtidig et fint motiv af, hvordan man har villet portrættere danskernes fortid, med interessen i at definere det danske folk efter tabet ved Dybbøl og store dele af Danmark i 1864.

For efter det store tab i 1864, var der i Danmark brug for en nyfortolkning af historien og i det hele taget den kultur man kendte i landet. Der kom termer som hvad udad tabes skal indad vindes og småt men godt og landet blev i det hele taget omdannet til, hvad man i mange tungemål vil kalde et “lilleputland”. Det var herfra nationalromantikken sprang frem. Med harmoniserede beskrivelser og fortællinger om danske helte, konger og dronninger. Meget tydeligt er det at Tang har ladet sig inspirere af denne harmoniserede fremstillingsform i sin fremstilling af vikingetiden. Tang lod sig præge af sagn og fortællinger om danske konger, heriblandt Gorm den Gamle og Harald Blåtand, og disse personer bliver i bogen fremstillet gennem en sammenhængende fortælling, hvori det virker som om historien bliver ført af en rød tråd. *“Da udbrød Kongen: “Min søn Knud er vist død, siden hele Danmark sørger!” - “Det siger I herre og ikke jeg”, svarede dronningen”*²⁷ Tang har altså opbygget sin skolebog efter et princip, der får den til at fremstå nærmest som et eventyr, ud fra Danmarks historie, hvilket på mange måder, passer til hans ønsker om Grundtvigske skoletanker. For i den Grundtvig-koldske skole lever fortællingen gennem en personlig gengivelse af historien, og historien skal derfor bearbejdes før den fungerer i fortællingen.²⁸ Ligeledes har J.T.A.Tang

²⁵ Tang, 1889, s.8

²⁶ Tang, 1889, s.8

²⁷ Ibid s.12

²⁸ <https://grundtvig.dk/grundtvig/skole/paedagogikken/grundtvigsk-praksis/>, 7/4-2021

15/4-2021

bearbejdet Danmarkshistorien og skabt et sammenhængende værk der har kunne give eleverne en forståelse af at historien hænger sammen.

“[...] tog Dronning Tyre sig for, at da Gøttriks gamle Vold, Kurvirke, var forfalden, at lade opkaste en ny Vold, baade høj og stærk [...] det var det navnkundige Dannevirke, som vi synger om i den gamle Vise[...].”

J.T.A.Tang skaber altså en direkte linje fra, Tyra, Gorm den Gamle og Harald blåtand, helt frem til tiden, hvori bogen blev skrevet. Det er altså helt tydeligt, at der har været et ønske om at skabe en national følelse hos eleverne og lærerne i skolerne, som har skulle forbinde 1880-1890'ernes danskere med vikingetidens konger og dronninger.

Jeppe Tang Andersen Tang og hans værk “Mindre Fædrelandshistorie” fra 1889, er altså et meget klart eksempel på, hvordan man så vikingetiden i slutningen af 1800-tallet, med meget nationale træk og positive overbevisninger om at danskerne og vikingerne på mange måder var et og samme folk

3.2 Bilag 1. T. Sillasen om vikingetiden, 1925. I: Sørensen, Carl Harding (1990): *Vikinger og togter*. Gyldendal, s. 13-14.

Den københavnske Kommunalærer T.Sillasen havde også sit svar på hvad vikingetiden var, da han i 1925, i samarbejde med nationalmuseet, lod fremstille en række tavler med henblik på undervisningen i faget historie. Samlingen blev kaldet “Kulturhistoriske Billeder fra Nordens Oldtid”²⁹ og byggede på den nyeste videnskabelige forskning om oldtiden, og blev sammen med den medfølgende tekstbog meget udbredt og anvendt i alle folkeskoler.³⁰

I uddraget fra Carl Hardings (1990): “Vikinger og togter” side 13-14 ses beskrivelsen af vikingetiden, som T.Sillasen ønskede at eleverne opfattede den. Uddraget bygger på en meget positiv og til dels nationalistisk filosofi, der lægger vægt på de nordiske folks overlegenhed overfor de andre kulturer og lande i både Øst- og Vesteuropa. Der dannes en tydelig holdning, hvori nordmændene nærmest fremstår som helte, hvad man også kunne bruge som fremstillingens nodalpunkt “nordens helte”.

²⁹ Harding, 1990, s. 13

³⁰ Ibid

15/4-2021

“[...] Når de skarer, der drog ud fra de dog sikkert tyndt befolkede nordiske lande, kunde overvinde både Øst- og Vesteuropas folk, må de have været dem overlegne i en række af de egenskaber der betingede sejren”³¹

T. Sillasen får, på den måde, med vendingerne “Når de skarer, der drog ud” og “overlegne i en række egenskaber” samt “Sikkert tyndt befolkede lande” tegnet et billede af et stærkt nordisk folk, der talmæssigt stod svagt, men sammen dragerede ud i verden, og klarede sig helt igennem fantastisk, med deres fremragende evner som taktikere og ekstraordinære egenskaber som landsstyrere. Sillasen skaber herved en tydelig positiv diskurs der er med til at understøtte nodalpunktet.

Samtidig er ækvivalenskæden “overlegne”, “våbendygtighed”, “En sjælden evne til at skaffe sig oplysninger” og “En ubøjelig vilje og et ukueligt mod” med til at fastlægge normannerne som et ganske særligt og kyndigt folk, der havde særlige evner til at sejre hvor end de befandt sig.

Ligeledes understøtter fremstillingen det nordiske folkefærds ekstraordinære evner til at holde sammen som ét folk, hvorimod der blandt deres modstandere herskede splittelse.

“Mens splid og opløsning oftest herskede indenfor deres modstanderes rækker, viste normannerne, disse frie krigere, der alle følte sig som hinandens lige, en ubetinget lydighed mod den valgte fører”³²

Herved giver T.Sillasen vikingerne/ normannerne en social status som tidens overmennesker, der forstod sig politisk og som mestrede håndværkets kunst. “[...] ypperlige landstyrere, der forstod at skaffe agtelse for lov og ret, der ophjalp handel og skibsfart [...] og i det hele taget gjorde deres besiddelser til blomstrende provinser”³³. Der skabes derved en meget tydelig positiv nationalistisk fornemmelse og ligeledes diskurs, der højst sandsynligt har været med til at styrke elevernes nationale selvforståelse. Kilden har derfor en tydelig tendens der favoriserer de nordiske folk over for datidens andre europæiske folkefærd, samt portrætter normannerne som forbilleder for datidens perfekte mennesker “[...] Og både i Normandiet og Danelagen ophæves slaveriet langt tidligere end i det øvrige Frankrig og England”³⁴. Det

³¹ Ibid, s.13

³² Harding, 1990, s. 14

³³ Ibid, s. 14

³⁴ Ibid, s.14

15/4-2021

bliver herved tydelig at spore den meget nationalistiske ånd som læreplanerne lagde op til i undervisningen.

Ser man derfor på tiden som anskuelsestavlerne samt medfølgende tekstbog, blev udgivet i, vil man opdage en tid i danmarkshistorien, der var præget dels af enorm arbejdsløshed, men også af nye pædagogiske tanker og idéer. For i de første årtier af 1900-tallet fremkom der nye tanker om børnepasning og læring i landets skoler. Nypædagogikken som disse tanker og idéer blev kaldt, skulle være med til at sætte elevernes frihed, selvstændighed, personlighed og udvikling i fokus.³⁵ Forestillingen var derfor at, eleverne skulle lære verden at kende gennem udvikling og brugen af egne sanser. Dertil kom anskuelsesundervisningen, som skulle sætte billede på, og præsentere verden for eleverne gennem genstande og illustrationer fra fortiden.

T. Sillasens beskrivelse af perioden vil derfor være noget af det nærmeste vi kan komme på datidens forståelse af vikingetiden. Samt give os et godt indtryk i, hvordan folkeskolen har villet fremstille folkefærdet vi i dag omtaler som vikingerne.

3.3 Rasmus Welling og Dennis H. Jacobsen: *“Sigurds Danmarkshistorie”*, 2016

I 2010'erne så det meget anderledes ud. Det var slut med vedvarende lærerstyret undervisning, og helt slut med den sorte skoles, udenadslære.

I 2016 udkom lærer- og elevbogen Sigurds Danmarkshistorie (3.-4. klasse), som var en del af projektet “Sigurd fortæller Danmarkshistorie”³⁶. Projektet bestod af en række materialer, heriblandt en sangbog, et to binds bogværk og en masse andre materialer, der skulle være med til at guide nye generationer ind i Danmarkshistorien.

Lærer- og elev bøgerne blev med hjælp fra Dennis Hornhave Jacobsen, læreruddannet, læremiddels forfatter, Cand.mag i pædagogik samt formand for foreningen: “lærere i historie og samfundsfag” og Rasmus Welling, Museumsformidler, forfatter og konsulent, en kæmpe succes og står stadig i mange danskeres hjem.

Bøgerne var bygget op efter undervisningsministeriets vejledning for historiefaget 2016 og indeholdt 20 af de 29 kanonpunkter, dog ikke i kronologisk rækkefølge. Fokus var i stedet på bogens fem tematiske områder,

1. *”På sporet af historien - hvordan får vi viden om fortiden?”*³⁷

2. *”Opfindelser før og nu - hvordan løser vi hverdagens problemer?”*³⁸

³⁵ <https://skolehistorie.au.dk/digitale-udstillinger/det-gode-liv-i-oldtiden/oldtiden-i-klassevaerelset/>, 5/4-2021

³⁶ <https://sigurdbarrett.dk/sigurds-danmarkshistorie/>, 8/4-2021

³⁷ Jacobsen og Welling, 2016, s. 5

³⁸ Ibid

15/4-2021

3. "Død og begravet - hvordan mindes vi de døde?"³⁹

4. "Helte og skurke - hvordan bliver man en helt?"⁴⁰

5. "Undersøg kilderne - kan vi stole på fortiden?"⁴¹

Det var derfor ikke historiekanonen, men disse fem tematikker der dannede rammen for bogens indhold samt opnåelse af 2016's målpar for historiefaget efter 4. klasse.

Kanonpunkterne kom derfor ikke til at fylde mere end undervisningsministeriets anbefaling på 25%.

Derfor er vikingetiden heller ikke en decideret periode i bogen, men inkorporerede under de 5 tematiske områder.

Første gang man i bogen støder på vikingerne er under det tematiske område "Opfindelser før og nu - hvordan løser vi hverdagens problemer?"⁴², hvor vikingerne beskrives således

*"Inden det blev almindeligt at bruge kompas, måtte man klare sig uden. For vikingerne var det ikke noget problem. Fordi der er fundet spor efter vikingerne mange steder, ved vi, at vikingerne rejste langt væk."*⁴³

Her er det meget tydeligt, at man har rykket sig ganske meget frem i historien, man støder ikke længere på nationalistiske beskrivelser af heltemodige krigere der drog ud i verden, med sejrrig fremgang og mægtig våbenstyrke. I stedet møder man et mere objektivt forskningsbaseret materiale, der så vidt muligt undgår at konkluderer på historiske begivenheder, samt giver eleverne mulighed for selvfortolkning og forståelse af historien.

*"Nogle af de fortællinger, vi har om vikingernes rejser, er skrevet ned, mange år efter vikingerne levede. De er de bedste, vi har, for vikingerne skrev nemlig ikke lange historier om sig selv."*⁴⁴

Vikingerne bliver altså fremstillet som et folk med særlige egenskaber indenfor navigation rundt i verden og uden nogen speciel positiv eller negativ diskurs. Vikingerne bliver beskrevet som en del af vores historie vi ikke har den største og mest præcise historiske viden

³⁹ Ibid

⁴⁰ Ibid

⁴¹ Ibid

⁴² Jacobsen og Welling, 2016, s. 5

⁴³ Ibid, s. 46

⁴⁴ Ibid

15/4-2021

om. Der bliver derfor mange gange i fremstillingen lagt vægt på elevernes egne tanker og idéer om emnerne, også om vikingetiden.

“Skriv på tidslinjen fra tidligere, hvad vikingerne gjorde, når de skulle finde vej. Hvis det passer med jeres gæt fra tidligere, er det fint, ellers må i ændre det- sådan er det, når man får ny viden.”⁴⁵

Welling og Hornhave Jacobsen har altså helt tydeligt ladet sig inspirere dels af det forskningsbaserede arbejde med kilder, men også af 60-70'ernes angelsaksisk inspirerede videnskabscentrerede fadidaktik, hvori eleverne skulle tilegne sig viden og drage konklusioner ud fra originalt kildemateriale. På den måde har man altså forsøgt at skabe en direkte linje fra 3 klasse til 3.g, samt givet eleverne muligheden for at spejle deres egne liv i historien, og dermed øge deres kritiske sans.

Det nærmeste vi kommer på en direkte beskrivelse af vikingerne er i bogens mange kildeuddrag, blandt andet i arbejdet med vikingebegravelser. *“Havde det været en fattig mand, der var død, havde de bare bygget en båd til ham, lagt ham i den og brændt den”⁴⁶* En kilde fra omkring 900-tallet skrevet af en arabisk rejsende i mødet med vikingerne. Man fornemmer i kildeuddraget uddraget en vis nysgerrighed og forundring over dette folkefærd, og kilden giver os en ide om, at vikingerne var et meget troende folkefærd.

“ Så bar de ham hen til et telt, som de havde rejst på skibet, og satte ham blødt, godt støttet af puder. Derefter kom de med vin, frugt og bundter af basilikum, som de stillede rundt om ham.”⁴⁷

Med båden som centrum i mange af beskrivelserne af vikingetiden, er denne ikke nogen undtagen, og det virker som om at båden ikke kun bruges til frygtindgydende togter og lange rejse, men også som en del af vikingernes religion.

Der bliver altså i fremstillingen “Sigurds Danmarkshistorie” ikke lagt vægt på forfatterens forklaringer og fortolkninger af vikingerne, som i 18-1900-tallet. Men nærmere på datidens egne oplysninger om dette tidligt danske samfund. Vikingetiden kommer derfor ikke til at fylde særlig meget i fremstillingen og kommer på nogen punkter til at virke en smule overset.

⁴⁵Ibid

⁴⁶ Jacobsen og Welling, 2016, s. 75

⁴⁷ Ibid s.75

15/4-2021

Dog kommer "Sigurds Danmarkshistorie" til at virke meget pålidelig i forhold til 1880'ernes og 1920'ernes mindre kilde belagte beskrivelser af vikingetiden, grundet den meget kilde- og forskningsbaserede tilgang til historiefaget.

3.4 Hvordan vikingetiden er blevet fremstillet

Der har altså været store forandringer i, hvordan man har fremstillet vikingetiden gennem historien. Med alt lige fra sagn-lignende fortællinger om datidens konger og dronninger, til kulturhistoriske billeder fra nordens historie, med fokus på nordisk overlegenhed overfor andre lande i Europa og til nutidens mere tematiske kilde- og forskningsrelaterede beskrivelser af nordens folk vikingerne. Alle med henblik på at lære kommende generationer op i, hvordan man, dels forstår historien, men også hvordan man kan bruge den til at gebærde sig i tidens demokratiske samfund.

4. Det innovative forslag: læremiddel til historiefaget anno

2021-fremstilling vikingetiden.

Ud fra undersøgelsen af læremidlers fremstilling af vikingetiden igennem tiden, har jeg ladet fremstille et middel til historiefaget anno 2021, jeg mener, vil kunne fremstille vikingetiden, på en brugbar måde i forhold til folkeskolens fælles mål for historieundervisningen efter 4. klasse⁴⁸.

Målet med mit innovative forslag er at give eleverne kompetencer inden for de tre fælles mål, nemlig kildearbejde, historiebrug og kronologi og sammenhæng. Dette har jeg gjort gennem 3 forskellige læringsmetoder: forskning, oplæsning og diskussion. Disse tre læringsmetoder er valgt med henblik på, dels at styrke elevernes evner inden for debat og argumentation, kildearbejde, herunder kildekritik, samt styrke deres viden inden for emnet vikingetiden.

I forslaget har jeg haft fokus på at eleverne får en basal-viden inden de for alvor skal i gang med det tematiske arbejde, da jeg mener det vil styrke deres tilgang til emnet. Efter forløbet har tanken været at eleverne skulle kunne "*Bruge kilder til at tilegne sig viden om fortiden*" og "*Forstå at historien ændrer sig alt efter hvilken tid den er skrevet i.*".

Introduktion til emnet-Vikingetiden?

⁴⁸ https://emu.dk/sites/default/files/2020-09/GSK_F%C3%A6llesM%C3%A5l_Historie.pdf, 11/4-2021

15/4-2021

Har du nogensinde undret dig over hvorfor det hedder Bluetooth? Hvorfor mange udenlandske ord lyder danske? Eller hvorfor vi i Danmark er så kendte for vores gamle træskibe?

Du har sikkert hørt om dem mange gange i skolen, men sikkert også derhjemme. Måske fra en farfar, en oldefar eller måske din helt gamle tip oldemor. Et gammelt, faktisk oldgammelt folk, et folk fra Danmark, Norge og Sverige. Et fortids-folk, fra tiden før Iphone og computeren, en tid fra før din tip tip tip oldemor var født, en tid ved navn vikingetiden. Vikingetiden er en tid der ligger over 1000 år bag os, men alligevel hører vi ret tit om hjelmebeklædte mænd og kvinder der rejste ud i verden for at plyndre og handle med folk fra andre lande. Men selvom vikingerne levede for mange, mange år siden, spiller de stadig en kæmpe rolle i hvordan vi er den dag i dag.

Flejerne skal efter forløbet kunne

- Brugte kilder til at tilegne sig viden om fortiden.
- Forstå at historien ændrer sig alt efter hvilken tid den er skrevet i.

Hvad skal du her?

De tre farver står for 3 forskellige læringsmetoder

Forskning	Oplæsning	Diskussion
<ul style="list-style-type: none"> - Du skal arbejde med beskrivelser og eller billeder af fortiden. Det vi også kalder kilder. 	<ul style="list-style-type: none"> - Du skal sætte dig godt tilrette i stolen, og lytte til videoen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Du skal nu have en debat med dine klassekammerater.

Opgave:

1. Inden vi for alvor går i gang med at arbejde med vikingetiden, skal du sætte dig og tale med din sidemakker om hvad i på forhånd ved om vikingerne.
2. Derefter skal i gå op til tavlen og skrive 3 ord som i er blevet enige om, kan

15/4-2021

beskrive vikingerne.

Hvad er vikingetiden?

Oplæsning

Forskning

Klik og lyt til "Hvad er vikingetiden"<https://drive.google.com/file/d/1B3F6OWqTZ5ql0zbKrn1Cg9jqoSXjknF0/view?usp=sharing>

Vikingetiden er en periode i vores historie. Vikingerne levede i tiden ca fra år 800-1050. Ordet "viking" er et gammelt ord, som betyder søkriger eller sørøver og ordet bruges stadig om dem den dag i dag.

Vikingerne er især kendt for deres evner til søs, hvor de med deres hurtige skibe sejlede til fjerne lande for at plyndre, eller for at handle. Disse rejser kaldte man togter. Togterne er faktisk noget af det vikingetiden er allermost kendt for, og for Danmarks vedkommende, specielt deres togter til England, Paris og Normandiet.

Men faktisk var det langt fra de fleste vikinger der tog på togter. Ligesom i dag havde mange af vikingetidens folk arbejde der skulle passes og derfor blev mange nødt til at blive hjemme og passe landbruget og dagligdagens pligter. Derfor var det faktisk kun specialiserede sømænd, krigere og købmænd der drog på togter.⁴⁹ Ligesom soldater, sømænd og købmænd gør i dag

I vikingetiden var der ikke så mange byer i Danmark som der er den dag i dag, og Danmark var også en smule større, da dele af svenske og tyske områder var danske. Den ældste by vi har i Danmark er Ribe og Hedeby, som nu ligger i Tyskland. Skibe og transport var som sagt en vigtig del af vikingetiden, og derfor blev de fleste af Danmarks byer dengang bygget ved kysten, for på den måde at sikre handel og transport rundt i verden⁵⁰.

Opgave:

⁴⁹<https://natmus.dk/historisk-viden/danmark/oldtid-indtil-aar-1050/vikingetiden-800-1050/fup-og-fakta-om-vikingerne/>, 11/4-2021

⁵⁰ Blom, Boritz, Broen, Danielsen, Hemmersam, Kramm, Vollmond, 2013, s. 16

15/4-2021

Nu skal du og dine klassekammerater selv ud og forske.

1. Læs den gamle kilde om da vikingerne angreb det gamle kloster.
2. Undersøg hvordan vikingerne bliver beskrevet i kilden.

Kildeboks

Angrebet på Lindisfarneklostret i Nordengland

Hedinge har tilsvinet de hellige ting, givet til Gud, og ofret hellige mænds blod omkring alteret, ødelagt vores huse og i Guds tempel trampet på de hellige mænds kroppe, som var de snavs på gaden... Når vores herre kong Karl kommer hjem efter, med Gud hjælp, at have besejret fjenderne, har vi tænkt os at mødes med ham. Og hvis vi kan hjælpe vores hellige brødre, som blev bortført af hedningerne som fanger eller andre dårligdomme, vil vi sørger for at det skal ske.

Tænk at i næsten 350 år har vi og vores forfædre boet i dette smukke land, og aldrig har vi prøvet at blive udsat for noget så skræmmende i Britannia som da de hedenske folk kom. Vi havde heller ikke troet at det kunne lade sig gøre at sejle så langt.

(Uddrag fra Carl Harding Sørensen, *Vikinger og togter*. Bearbejdet)

Opgave:

1. Tegn en tegning af din helt egen viking ud fra det du lige har fået at vide.
2. Tal på klassen om hvorfor i har tegnet jeres viking på netop den måde.
3. Find sammen i klassen 3 ord som i, ud fra jeres nye viden, synes beskriver vikingerne.

Vikingetiden gennem historien

Forskning**Debattering**

Gennem tiden er vikingerne blevet beskrevet på mange forskellige måder. Førhen så man vikingerne som et særligt skandinavisk folk, som var brutale sørøvere der drog ud i verden for at plyndre og voldtage. I dag beskriver vi vikingerne på en helt anden måde.

15/4-2021

Opgave:

1. Søg på internettet og se om i kan finde ny viden om vikingetiden, der kan gøre jer klogere på hvem vikingerne var.
2. Kig på de to beskrivelser af vikingetiden.
3. Undersøg forskelle og ligheder ved de to beskrivelser.

Kildeboks 1.

En beskrivelse af "*Gøtriks Hærfærd med Tyskerne.*"

"[...] På denne tid herskede kejser Karl den store over både Frankrig, Italien og Tyskland. Han gjorde sig til konge over Holsten, og tvang dem til at blive kristne, og han havde sikkert også tænkt sig at gøre det samme ved danskerne. Men her fik han en ærlig og kraftig modstander; det var Danekongen Gøtrik, også kaldt Godfred. For at beskytte sit land mod tyskerne byggede han volden Kurvirke, som der stadig findes rester af syd for byen Slesvig. Herefter drog han med en stor hær og flåde mod kejserens lande, både ved østersøen og vesterhavet, og han vandt så mange slag at han truede kejseren med at give ham et besøg i hans hovedstad Aachen[...]"⁵¹

(Uddrag fra *J.T.A.Tangs "Mindre Fædrelandshistorie" 1889.* - Bearbejdet)

Kildeboks 2.

⁵¹ Tang, 1889, s.8

15/4-2021

En beskrivelse af “*vikingerne forskellige togter*”

“[...] I vikingetiden blev det mere almindeligt at tage på togt og togterne blev mere organiserede. Togterne kunne være meget forskellige, og vikingerne kunne komme både som handelsmænd, lejesoldater, røvere, sendemænd, pengeafpressere, opdagelsesrejsende, indvandrere, nybyggere og overfaldsmænd. Selv om det var dyrt at tage på togt, kunne det godt indbringe mange rigdomme at tage på togt.

De skandinaviske vikinger var dygtige sømænd, der kom vidt omkring. Deres rejser blev mulige på grund af deres højt udviklede skibe - især udviklingen af sejlet havde stor betydning. Skibene førte vikingerne vidt omkring, endda helt til Grønland og Amerika i vest og til Rusland og Konstantinopel i øst [...]”⁵²

(uddrag fra *Mads Blom, Mette Boritz, Marie Broen, Mads Danielsen, Karl-Johann Hemmersam, Marlene Kramm og Christian Vollmod, “Vinkler på vikingetiden” 2013. - Bearbejdet*)

Opgave:

I klassen skal i nu dele jer op i 3. den ene del af klassen skal være historikere fra 1800-tallet, den anden del skal være historikere fra 2013 og den tredje del af klassen skal være historikere fra nutiden.

- I skal nu diskutere hvorfor vikingerne beskrives på forskellige måder, ud fra den viden i har fået gennem den sidste opgave, og komme til enighed om hvorfor vores syn på historien ændres gennem tiden

Vores beskrivelser af historien ændrer sig hele tiden. Om 10 år vil folk nok kigge på os og sige “det er da vist ikke helt rigtigt” og de vil højst sandsynligt tro, at vi ikke er rigtig kloge. Men med tiden ændres historien, ligesom vi ændrer os gennem livet, vi bliver klogere og mere dygtige til de ting vi laver, og det samme gælder for vores beskrivelser af vikingetiden

Vikingetiden og Forskning

⁵² Blom, Boritz, Broen, Danielsen, Hemmersam, Kramm, Vollmond, 2013, s. 30

15/4-2021

Oplæsning

Som du lærte sidst ændres vores syn på historien hele tiden. Det gør det fordi vi får ny viden, som gør os klogere på hvordan vores forfædre levede. Men hvordan gør vi så det?

Når man skal finde ny viden om fortiden er man nødt til at lede efter den, denne leden bliver ofte gjort af dem vi kalder arkæologer. Arkæologer undersøger hvordan mennesker levede for mange mange år siden. Det gør de ved at grave i jorden efter ting fra vores fortid. Når arkæologerne så finder noget fra vores fortid går forskeren i gang, men hov, hvad er en forsker?

En forsker er god til at stille alle mulige spørgsmål, og derefter undersøge dem nøje. En forsker er meget glad for at finde svar, og er ikke tilfreds med bare at kigge i en bog efter dem, derfor er forskeren også ret glad for at grave i jorden og finde ny viden, men er lige så glad for at læse gamle fortællinger som vores forfædre skrev.

Klik og lyt til: Vikingetiden og Forskning

https://drive.google.com/file/d/1AY54vdbGL4dHeX8_T0SfVEN1OsQiAVUn/view?usp=sharing

Ligesom jer, har forskere og arkæologer også undersøgt vikingetiden. Det er nemlig sådan at der gennem tiden har opstået mange myter og fortællinger om vikingerne. Man har bla.troet at vikingerne var et samle nordisk folk, og at Danmark, Norge og Sverige, var som venlige naboer for hinanden, og man har troet at det at være viking kun tilhørte nordens lande.

Vikingerne er svære at komme udenom, når vi taler om nordens historie, og vikingerne er i mange år blevet beskrevet som krigeriske skandinaver og nådesløse barbarer. Men noget tyder på, at nogle af disse beskrivelser faktisk bare er myter, der er opstået efter vikingetiden. I en undersøgelse af 442 knogler fra hele Europa i vikingetiden, har forskere opdaget noget meget spændende.⁵³

Når vikingerne tog på togt fik de ofte børn med folk fra andre lande, blandt andet nede i sydeuropa, dette har ført til at rigtig mange vikinger faktisk var mørkhårede, hvor man førhen havde troet at vikingerne havde blondt hår⁵⁴. Det viser sig også at vikingerne kun var et folk

⁵³<https://nyheder.ku.dk/alle-nyheder/2020/09/blonde-skandinaver-eller-berejste-sydeuropaere-ny-forskning-goe-r-op-med-vikinger-myter/>, 12/4-2021

⁵⁴ Ibid

15/4-2021

der boede ved kysten, og at der derfor har været meget stor forskel på det danske folk inde i landet og på dem ved kysten⁵⁵.

Forskerne fandt faktisk også ud af, at det at være viking i lige så høj grad var en kultur, eller en religion, ligesom når vi siger vi er kristne. De har nemlig fundet ud af at folk fra andre lande, for eksempel skotland også havde været vikinger⁵⁶.

I forhold til forholdet mellem Danmark, Norge og Sverige har man faktisk fundet ud af at landene ikke havde det som venlige naboer med hinanden, men derimod næsten ikke havde med hinanden at gøre⁵⁷.

Opsamling:

1. Skriv igen 3 ord som i synes beskriver vikingetiden
2. Del de 3 ord med resten af klassen
3. Lav nu afslutningsvist en tidslinje hvor i indskrives forskellige årstal med dets beskrivelse af vikingerne

Vurdering af innovativt forslag, samt diskussion af vanskelighederne ved udarbejdelse af undervisningsmateriale

Målet med mit innovative forslag er at styrke elevernes kompetencer inden for folkeskolens histories tre fælles mål, efter 4. klasse, samt give dem en fornyet viden om vikingetiden og indblik i den nyeste forskning. Derfor vil der i følgende, indgå en vurdering af styrker og svagheder ved mit læremiddel, samt en diskussion af vanskelighederne ved udarbejdelse af undervisningsmateriale til historiefaget.

Fordelen med produktet er dets ligevægt mellem viden og tematisk arbejde. Med princippet om, at viden er lig med grundlaget for at arbejde med de tre fælles mål, kronologi og sammenhæng, historiebrug og kildearbejde, vil man med fordel kunne se på læremidlets første opgave. Her skal eleverne starte forløbet med en samtale om, hvad de i forvejen ved om emnet samt skrive tre ord, de mener, beskriver vikingetiden. Herefter følger en kort oplæsning af relevante beskrivelser af vikingetiden som periode, som er lavet med henblik på at give eleverne en basisviden om forløbet før det tematiske arbejde for alvor sparkes i gang. Tanken er, nemlig, at eleverne i mange sammenhænge bliver smidt direkte ind i en tematisk

⁵⁵ Ibid

⁵⁶ Ibid

⁵⁷https://nyheder.ku.dk/alle_nyheder/2020/09/blonde-skandinaver-eller-berejste-sydeuropaere-ny-forskning-goe-r-op-med-vikinger-myter/, 12/4-2021

15/4-2021

gennemgang af historien, frem for at de reelt set lærer noget om den specifikke periode, og på den måde ikke får den optimale viden om den eksplicite historiske periode. Jeg mener, at eleverne skal have en "historisk base" bestående af basal viden om historien, før de kan arbejde tematisk med den. Derfor går dette læremiddel imod, Rasmus Welling og Dennis H. Jacobsens "*Sigurds Danmarkshistorie*" fra 2016, som ellers var det nyeste bud på et læremiddel tilegnet 3-4 klasse. I Sigurds Danmarkshistorie er fokuset, som beskrevet tidligere, på det tematiske arbejde med historien frem for at lære eleverne om den periode-opdelte historie. På den måde mister man fornemmelsen af kronologi og sammenhæng i historien, som læreplanen lægger op til.

Ser på læremidlets tre læringsmetoder vil man atter kunne spotte fordele ved undervisningsmaterialet. De tre læringsmetoder, forskning, oplæsning og diskussion, vil på mange måder være med til at styrke elevernes kildekritiske kompetencer, fordybelse i historiske emner samt evner til at diskutere og debattere i et demokratisk samfund. De tre læringsmetoder sammen med tilhørende opgaver skal i læremidlet fungere som pejlemærker for, hvordan læreren kan undervise i emnet og samtidig give læreren et stort fagligt råderum til at bruge sine historiefaglige kompetencer og skabe en klar linje fra 3.klasse til 3.g. Når det så er sagt, indeholder mit læremiddel også en række ulemper, som på nogle punkter ville være en hindring for opnåelse af læreplanernes fælles mål. Den mest iøjnefaldende ulempe, er læremidlets mangel på kanonpunktet "*jellingestenen*"⁵⁸ som på mange måder ville være oplagt at inddrage i et læremiddel om vikingetiden. Læremidlet kunne derfor, i stedet for at stå alene, fungere som supplement til kanonpunktet i arbejdet med vikingetiden. Endvidere kan det være svært at spore kronologi og sammenhæng i læremidlet, da eleverne ikke vil komme til at opleve den store sammenhængsforståelse mellem vikingetiden og nutiden. Dertil kunne man igen understøtte forslaget om, at læremidlet kunne fungere som et supplement til en sammenhængende elevbog i faget historie.

Der er nemlig mange vanskeligheder ved at udarbejde undervisningsmaterialer til historiefaget, og særligt opnåelsen samt inkorporeringen af de fælles mål for historiefaget fra 2019 kan for mange gå hen og blive problematisk, særligt hvis man som forfatter ønsker at holde sig til et specifikt emne, såsom vikingetiden. For når man taler om historiebøger på folkeskoleniveau, bliver man nødt til at forholde sig til elevernes læsefærdigheder, specielt når det gælder 3. til 4. klassestrin. Derfor bliver man ofte, når eleverne skal arbejde med kilder, nødt til at omskrive kilderne til en mere læsevenlig version, hvori vigtige historiske

⁵⁸ https://emu.dk/sites/default/files/2020-09/GSK_F%C3%A6llesM%C3%A5l_Historie.pdf, 13/4-2021

15/4-2021

elementer kan gå tabt. Samtidig kunne det tyde på, at man i folkeskolen ikke arbejder meget med specifikke historiebøger længere, men nærmere med de mange nye "historie sites" såsom "Historie Lab" "clio online" og "Gyldendals fagportaler". Derfor ville man, når man producerer undervisningsmateriale i historie, skulle være opmærksom på at have en vis originalitet. Altså fremstille noget nyt og innovativt historie materiale, der skal kunne være med til at understøtte lærerens undervisning, uden at indskrænke deres faglige kompetencer. Lærerne er nemlig i lige så høj grad en faktor, man skal tænke over, når man laver undervisningsmaterialer. Det er deres vurdering af, om materialet velegner sig til undervisningen, der er med til at afgøre bogens gennemslagskraft på markedet.⁵⁹ Ligeledes skal man i undervisningsmaterialet udgå at have holdningsbaserede og eller narrative kvaliteter, som kan være med til at underbygge en bestemt holdning til et historisk emne eller periode.

Delkonklusion:

Det er derfor ofte meget vanskeligt at fremstille undervisningsmateriale til folkeskolens historiefag, da det på mange måder skal kunne indeholde, samt bearbejde de fælles mål der er stillet til undervisningen i historie, samt indeholde en masse kvaliteter der får lærerne til at bruge materialet i deres undervisning. Derfor er det da også tydeligt at spotte både fordele og ulemper ved mit materiale til historiefaget, som dels indeholder innovative tanker, men samtidig har nogle væsentlige mangler i forhold til historiefagets fælles mål.

6. Konklusion

Slaget i 1864 og det efterfølgende tab af store dele af Danmark, satte gang i store ændringer i folkeskolen og specielt i historiefaget, som blev en del af en kæmpe identitets- og kulturkamp, der skulle belyse danskernes nationale selvforståelse. Dertil kom interessen for

⁵⁹ Hemmersam, Poulsen og Weinreich, 1998, s.20

15/4-2021

Danmarks oldtid med særligt vikingetiden i fokus. Det viste sig i sagn-lignende fortællinger om datidens konger og dronninger, heroiske danskere og onde udlændinge, som skulle præge datidens elever til at blive gode danske nationale statsborgere.

National-ånden holdt ved, og i mange år hærgede den, den historiedidaktiske scene, med nationalromantiske historiebøger, såsom J.T.A. Tangs "*mindre fædrelandshistorie*", og op igennem 1920'ernes mellemkrigstid hvor nypædagogikken og T.Sillasens anskuelsestavler med billeder af Danmarks oldtid kom frem. Med fokus på elevernes selvstændighed, personlighed og udvikling. Folkeskolens historiefag var fastlåst i national-åndens jerngreb, og ligeledes var dens beskrivelse af vikingerne, der stadig fremstod som et overlegent folkefærd i forhold til Europas resterende lande. Men gennem tiden ændredes dette, og i takt med historiebevidsthedsbegrebet, den tematisk prægede undervisning, historiefagets 29 kanonpunkter, samt de nye fælles mål for historiefaget, var vikingetidens storhedstid forbi. Blandt andet i "Sigurds Danmarkshistorie" fra 2016, hvor vikingerne ikke længere havde nogen speciel rolle, og som i bogen på mange måder var underkastet tematisk arbejde med kilder og historiebevidsthed. Dertil kommer det store spørgsmål om, hvordan man kan fremstille et læremiddel til historiefaget, der beskriver vikingetiden, og samtidig overholder ovenstående punkter. Det er nemlig vanskeligt at fremstille et læremiddel der indeholder samt bearbejder kravet om de fælles mål, kronologi og sammenhæng, historiebrug og kildearbejde, og stadig giver eleverne en base bestående af historisk viden, uden at arbejdet bliver for tematisk eller for faktaorienteret. Undervisningsmaterialet i historie skal derfor fremstå, dels originalt, men også med fokus på ligevægt mellem tematik og viden indenfor historiske perioder, samt give lærerne deres professionelle råderum med fokus på brugen af deres historiefaglige kompetencer.

15/4-2021

Fredericia Gymnasium, 15/4-2021

Historie A

15/4-2021

7. Litteraturliste:

Blom Mads m.fl., *Vinkler på vikingetiden*, Nationalmuseet & Skoletjenesten, 2013

Blonde skandinaver eller berejste sydeuropæere? Ny forskning gør op med

vikinger-myter, *ku.dk*, 2020, Besøgt d. 22/3-2021

https://nyheder.ku.dk/alle_nyheder/2020/09/blonde-skandinaver-eller-berejste-sydeuropaeere-ny-forskning-goer-op-med-vinger-myter/

Christiansen, Rune og Heidi Eskelund Knudsen, *Fagdidaktik i historie*, Frydenlund, 2015

Frøkjær, Cecilie, *Cecilie Frøkjær møder Jeanette Varberg*, Mofibo, 3. july, 2020, Besøgt d. 22/3-2021

<https://mofibo.podbean.com/e/cecilie-fr%c3%b8kj%c3%a6r-m%c3%b8der-jeanette-varberg/>

Fup og fakta om vikingerne, vikingernes togter, *natmus.dk*. Besøgt d. 11/4-2021

<https://natmus.dk/historisk-viden/danmark/oldtid-indtil-aar-1050/vikingetiden-800-1050/fup-og-fakta-om-vinger/>

Gjerløff, Anne Katrine og Anette Faye Jacobsen, *Da skolen blev sat i system*, Aarhus Universitetsforlag, 2014

Grundtvigsk praksis?, *grundtvig.dk*, Besøgt d. 7/4-2021

<https://grundtvig.dk/grundtvig/skole/paedagogikken/grundtvigsk-praksis/>

Gå om bord i danmarkshistorien, *Sigurds Danmarkshistorie.dk*, Besøgt d. 8/4-2021

<https://sigurdbarrett.dk/sigurds-danmarkshistorie/>

Hemmersam, Karl-Johann, Marianne Poulsen og Torben Weinreich, *Historien fortalt*, Roskilde Universitetsforlag, 1998

Historiefagets udvikling, *skolehistorie.dk*, 2019. Besøgt 5/4-2021

15/4-2021

file:///C:/Users/Nicolai/Downloads/UV_Baggrund_17_Historiefagets_udvikling%20(1).pdf

Historie Fælles Mål 2019, emu.dk. Besøgt 13/4-2021

https://emu.dk/sites/default/files/2020-09/GSK_F%C3%A6llesM%C3%A5l_Historie.pdf

Jacobsen, Dennis Hornhave og Rasmus Welling, *Sigurds Danmarkshistorie lærervejledning*, Klim, 2016

Jacobsen, Dennis Hornhave og Rasmus Welling, *Sigurds Danmarkshistorie, Elevbog 3.-4.klasse*, Klim 2016

Jeppe Tang, *lex.dk*, 2011, Besøgt d. 7/4-2021

https://biografiskeksikon.lex.dk/Jeppe_Tang

Oldtiden i klasseværelset", *Skolehistorie.dk*, 2020, Besøgt d. 5/4-2021

<https://skolehistorie.au.dk/digitale-udstillinger/det-gode-liv-i-oldtiden/oldtiden-i-klassevaerelset/>

Sørensen, Carl Harding, *Vikinger og togter*, Gyldendal, 1990

Tang, J.T.A. *Mindre Fædrelands-Historie*, den udvidede udgave, forlaget af G.E.C.GAD, 1889

Undervisningsministeriet: Vejledning for faget historie, 2016, *Danmarkshistorien.dk*, 2016, Besøgt d. 22/3-2021

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/undervisningsministeriet-vejledning-for-faget-historie-2016/#bookmark1>

Vikingetiden, ca. 800-1050, *danmarkshistorien.dk*, 2009. Besøgt 11/4-2021

<https://danmarkshistorien.dk/perioder/vikingetiden-ca-800-1050/>

Vikingetiden (800-1050), *natmus.dk*. Besøgt 11/4-2021

<https://natmus.dk/historisk-viden/danmark/oldtid-indtil-aar-1050/vikingetiden-800-1050/>

15/4-2021

8. Bilag

Bilag 1: T. Sillasen om vikingetiden, 1925. I: Sørensen, Carl Harding (1990): Vikinger og togter. Gyldendal, s. 13-15.

T. Sillasen (1925)

I 1925 tog den høbenhavnsværte kommunekasser T. Sillasen i samarbejde med Nationalmuseet et spændende nyt initiativ. Han lod fremsætte et antal tavler til uddannelsingsbrug med titlen »Kulturhistoriske Billeder fra Nordens Oldtid«. Materialet – herunder den medfølgende tekebog – blev ukyre udbredt og anvendt i alle folkehøjskoler.

Vikingetiden, ønskede han, eleverne skulle opfatte således:

Alt i alt viser da fund og sagn, at vore forfædre i oldtidens sidste århundreder har været vel forfærne i fredens kunster; men tidens største bedrift var dog vikingetogene, de nordiske folks største kraftudfoldelse gennem tiderne. Når de skare, der drog ud fra de dog sikkert tyndt befolkede nordiske lande, kunde overvinde både Øst- og Vesteuropas folk, må de have været dem overlegne i en række af de egenskaber, der betinger sejren. Først og fremmest vel i mod og vilbendighed, men også i krigskunst og evne til at benytte sig af forholdene. De gamle franske krønikeskrivere er da også enige om at fremhæve disse egenskaber hos normannerne. »De kommer som en stormvind, som ulve fra skovene, aldrig tøber de, hvad de agter at foretage sig«. Uagtet de færdes i et fremmed land, har de en sjælden evne til at skaffe sig kundskab om landets geografi, de forstår stedsat at skaffe sig oplysninger ved hjælp af besiddelser og spejdere og er uovertræffelige mestre i at benytte krigslut. – Men af ikke mindre betydning var deres mærkelige sammenhold. Mens spild og opløsning oftest herskede indenfor deres modstanderes rækker, viste normannerne, disse frie krigere, der alle følte sig som hinandens lige, en ubetinget lydighed mod den valgte fører. Denne evne til at underordne sig en fælles beslutning taler højt om nordboernes kultur, og lige så klart viser denne sig i de resultater, normannerne opnåede, da de havde sejret og gjort sig til herrer i England, Nordfrankrig, Rusland og Syditalien; de viste sig da som ypperlige landstyreere, der forstod at skaffe sigtelse for lov og ret, der opbygdte handel og skibsfart, fik øde strekninger opdykkede og i det hele gjorde deres besiddelser til blomstrende provinser. Og både i Normandiet og Danelagen ophævedes slaveriet langt tidligere end i det øvrige Frankrig og England. Disse normanner var da ikke så barbare, og vikingerne stod heller ikke for de fremmede nationer som et folk af vilde. »I frygten for de blodige kæmper blandede der sig megen beundring for dem som tapre krigere, kyndige sømænd, dygtige skibsbyggere, milde håndværkere og kloge politikere«, skriver Prof. Joh. Steenstrup.¹

Således var de mænd, der drog ud fra Norden i denne tid, og om trent således var vel også de, der blev hjemme. En ubøjelig vilje og et ukueligt mod, en nøgtern forstandighed og en lyst til stordåd er fremtrædende træk hos nordboerne i disse århundreder; de er mærrådige overfor enhver vanskelighed, og de kan lægge vidtrækkende planer og gennemføre dem med sejr uholdenhed. Og sammen med den foretagsomhed og gennemførte, der var ejendommelig for nordboen både hjemme og ude, finder vi en særseftelse så streng, at den sætter alt til side; sørens krav må ikke fyldes, om så alt andet skal briste.

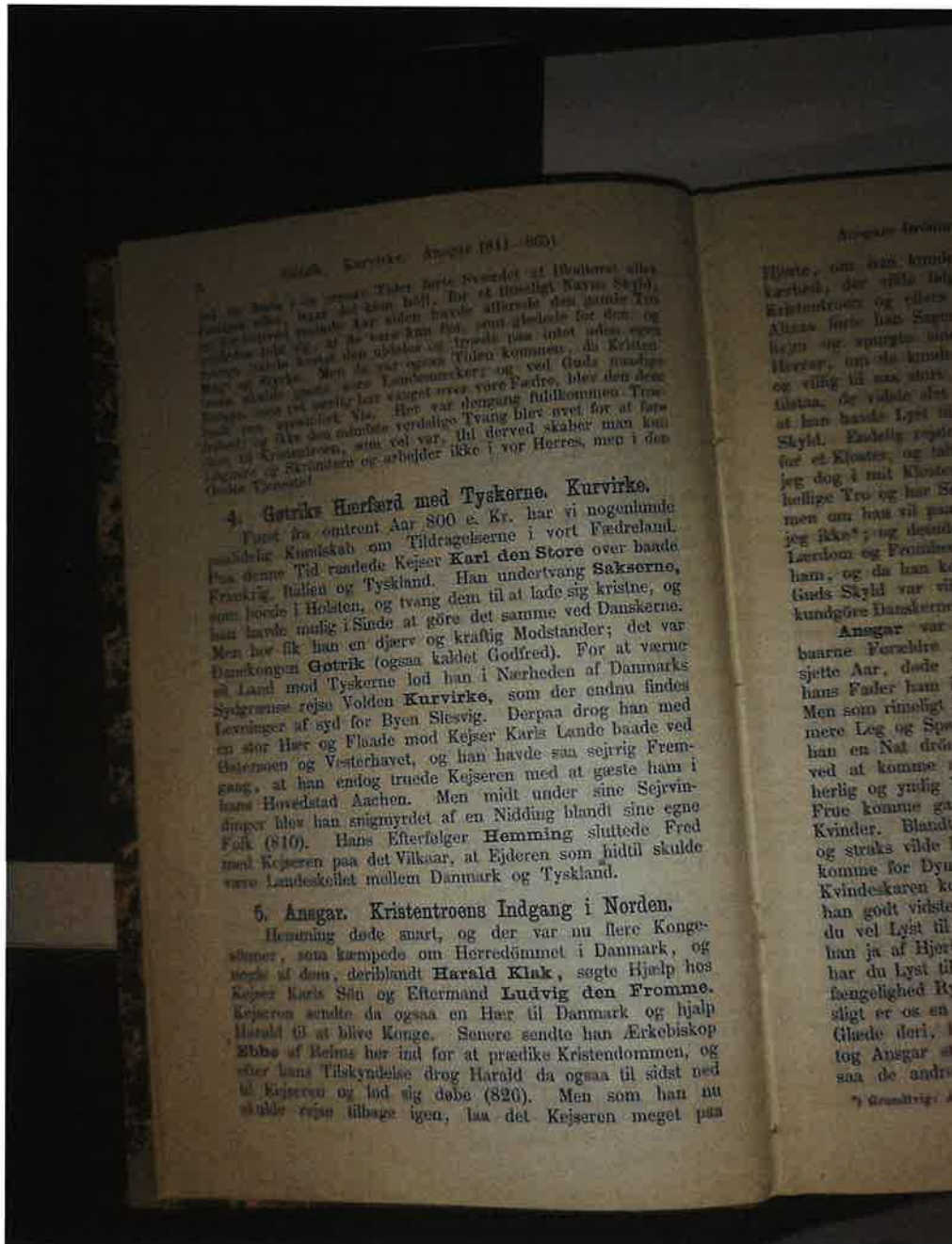
Der held, der fulgte vikingerne, må have givet dem en følelse af overlegenhed overfor de fremmede, men desuagtet forsømte de aldrig at lære af dem. Normannerne, der bosatte sig ude, tilegnede sig meget hurtigt de overvundne folks kultur, og de vikinger, der vendte tilbage til hjemlandet, har bragt en rigdom af viden og tanker med sig.

(...)

Fra Sørensen, Carl Harding (1990): Vikinger og togter, s. 13-15

15/4-2021

Bilag 2: 4. Gøtriks Hærfærd med Tyskerne, Kurvirke, Tang, J.T.A. *Mindre Fædrelands-Historie*, den udvidede udgave, 1889, s.8

Bilag 3: Kilde 27: Lindisfarne, 793. I Sørensen Carl harding (1990): Vikinger og togter. s. 81

Kilde 27: Lindisfarne

Angrebet på Lindisfarneklostret i Nordengland den 8. juni 793 er det mest berømte af alle vikingeoverfald. Det er nemlig det første konkrete togt, man hører om i de skriftlige kilder. For eftertiden har det derfor markeret vikingetidens begyndelse.

Alkuin af York, en engelsk præst, der i en årrække fungerede som den frankiske kejser Karl den Stores rådgiver, kommenterede i et par breve angrebet. Det første er en skrivelse direkte til klosterets munke:

Hedningerne har besudlet de hellige ting, viede til Gud, og udgydt hellige mænds blod i omgangen omkring alteret, lagt huset, til hvilket vor fortrøstning er knyttet, øde og i Guds tempel trampet på de hellige mænds lemmer, som var det skarn på gaden ... Når vor herre kong Karl vender hjem efter med Guds miskundhed at have undervunget fjenderne, har vi til hensigt med Guds bistand at mødes med ham. og hvis vi da kan udvirke noget til fordel for eder, hellige broder ~ hvad enten det drejer sig om drenge, som af hedningerne blev ført bort i fangenskab, eller om mulige andre af eders trængsler ~ vil vi med omhu sørge for, at de føres ud i livet.

Betænk, at i næsten 350 år har vi og vore forfædre boet i dette så smukke land, og aldrig tidligere er en så rædselsfuld gerning forekommet i Britannia som den, vi nu har været udsat for fra et hedensk folks side. Ej heller ville man have troet, at en sejlads af den art kunne forekomme.

I den angelsaksiske krønike ~ en samling af årbøger nedskrevet omtrent samtidig med begivenhederne, noteres under året 793:

Der kom frygtelige jærtegn over Northumberland, som fik befolkningen til at ryste af skræk. Der viste sig vældige lyn, og man så ilddrager flyve i luften. Disse tegn fulgtes hurtigt af stor hungersnød. Kort efter, den 8. juni samme år, hændte den ulykke, at hedninger hærgede Guds kirke på øen Lindisfarne, hvor de anrettede ødelæggelser ved plyndren og myrden ...

Kilde 28: Codex Aureus (Den gyldne bog)

... samlet på et håndskrift fra 700-tallet fremstillet i Canter-

Lydfiler til produkt:

Hvad er vikingetiden

<https://drive.google.com/file/d/1B3F6OWqTZ5qlozbKrn1Cg9jqoSXjknF0/view?usp=sharing>

Vikingetiden og forskning

https://drive.google.com/file/d/1AY54vdbGL4dHeX8_T0SfVENIOsQiAVUn/view?usp=sharing